

UNITÁRIUS ÉRTESITŐ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Budapest, V., Koháry-utca 4.
 Telefon Aut. 174—24.

A budapesti unitárius egyházközség
 hivatalos lapja.

Megjelenik kéthetenként

Előfizetési ára
egy évre 4 pengő

Az előfizetési díjak a lelkeszi hivatal
 címére küldendők.

Főszerkesztő **BARABÁS ISTVÁN** ♦ Felelős szerkesztő **JANCSI LÁSZLÓ**

Dr. Tóth György
 a Kúria bírója
 37. sz., Váci-utca 9. sz.

Reformáció.

Való igaz szeretetből és különös buzgalomból, bármi hiusá-
 gos érdem keresése nélkül, hogy az igazság napfényre jöjjön, óhajt
 dr. Luther Márton, tiszteletes atya, Wittenbergi Ágostonos, a sza-
 bad művészetek és Szentírás mestere s rendes tanára, Isten ke-
 gyelme segítségével a bűnbocsánatról a következő mondásokban
 foglalkozni, arról vitatkozni, azt védelmezni s érvényben tartani,
 Tetzl János predikálórendi testvér ellenében. Kéri annakokáért
 mindazokat, akik vele arról jelenleg nem értekezhetnek, tegyék ezt
 meg távolból, írás útján. A Mi Urunk Jézus Krisztus nevében.
 Amen.

Luthernek ez a fölhevása nyitotta meg azt a világraszóló
 szellemi mozgalmat, amit a történelem reformációnak nevez. Mi,
 unitáriusok, is ennek vagyunk gyermekei és szellemi örökösei. Az
 evangelium alapján reformált egyházak között a legfiatalabbak.

A reformáció akkor, amikor minden külső hatalmi eszközt
 elvetett és sorsát föltette a Szentírásra, az Igére — a legmerészebb
 és legkockázatosabb vállalkozásba fogott. A felülről kiépített ka-
 tolicizmussal szemben, a királyi papság elve alapján, az alulról
 való építés munkáját indította meg.

Eredményei, vívmányai annyiban voltak viharállóak, amennyi-
 ben ezt az építést a gyülekezetek élő erejére, élő hitére tudta
 alapozni. Valahányszor ettől a gondolattól eltért, mindannyiszor
 csatát vesztet s erőteljes előrehaladás helyett megállott, csak napról-
 napra élt.

Egyházunk válságos helyzetében pillanatra se szabadna feled-
 nünk, hogy minden jognak forrása a gyülekezet. Törvénynek jog-

szokásnak csak anyiban van értéke, létjogosultsága, amennyiben a gyülekezeti gondolatot szolgálja. A többi reformált egyházak ezt az igazságot régóta meglátták és ennek érdekében alakítják át egész jogrendszerüket. Mi még várunk, késlekedünk, gondolkozunk. Meddig. . . ?

Dávid Ferenc emlékezete.

A magyar unitáriusok Egyházi Főtanácsa a hitujítás egyik nagy harcosának, a magyar unitárius egyház megalapítójának és első püspökének martir-halála 350-ik évfordulója alkalmából (1929. év) elhatározta és elrendelte, hogy: minden évben november hó második vasárnapján Dávid Ferenc martir-halálával kapcsolatban mindenik egyházközség tartsa meg „az unitárius hitujítás ünnepét” Dávid Ferenc emlékével kapcsolatban.

A mult évben lezajlott emlékűnepek után a folyó évben veszik kezdetüket az unitárius hitujítási ünnepek. Elgondolás szerint hasonlóak lesznek a Reformatio Emlékűnnepéhez, vagy a Luther, vagy Kálvin emlékére rendezett ünnepekhez. Az unitárius egyház törvényhozó Főtanácsa ekként szól az unitáriusokhoz: *„az a hit, amely Déva várát szent sirunkká magasztalta, az az erkölcs, amely krisztusi szeretettel táplálja az öntudatra ébredt embert, elég erős lesz minden oly ember lelkében, aki csak parányi leheletét is érzi az apostolok enthusiasmusának. Indítsunk új korszakot unitárius hitünk történetében és ezzel könnyítsünk népünk nehéz sorsán, megértetően velük, hogy az a mérhetetlen türelem, az a nagy lelki elmélyedés, az az áldozó szeretet, amely megmentette hitünket és fentartotta egyházunkat, lelkökben lakik, gyökerezik, csak várják és kívánják az ébresztő szózatot.”*

Az ébresztő szózat szólói: a papok a mai nagy lelki válság korszakában nemzeti feladatot is teljesítenek, ha a nép széles rétegeit a gazdasági élet megmásíthatatlan igazságairól is tájékoztatják. A hitéleti szabadságot és a krisztusi szeretetet bele kell vinni a *mai kor szociális* küzdelmeibe is, hogy a harc egyoldalúsága és durvasága eszmei tisztaságot nyerjen s ezáltal nemzetünk és az emberiség javát szolgálhassa.

A magyar unitáriusok a hitéleti szabadságot és a magyar nemzet szabadságát mindig egynek és azonosnak fogták fel és soha egy pillanatra se kerültek ellentétbe a nemzeti célkitűzéssel. Dávid

Ferenc emlékezete a hitéleti szabadság gondolatának a megszentelt ünnep lesz s egyben a magyar nemzet szabadságának riadós ünnepét is jelenti — mindig és minden elnyomott helyzetben.

A múlt évi Dávid Ferenc ünnepély alkalmából a budapesti eklézsiában elhangzott beszédekről — közbejött akadályok folytán elkésve — egy kis füzet jelent meg Dávid Ferenc emlékezete címen. A folyó évi ünnepek előkészítőjeként erről a kis füzetekről újból megemlékezünk és unitárius hiveink figyelmébe ajánljuk.

(—)

Az Isten és az ember.

(A cikk első és második része az Értesítő 13. és 15. számában jelent meg.)

Akaratom a világakarát megnyilvánulása. A világakarát, a *világtörvény okozata* az, hogy akarát szabadságom legyen.

Csak így lehetek küzdelemre képes és fejlődésemért felelős.

A szellemi lélek fejlődése nem lehet el szabadság nélkül, különben végtelen pályáján nem tud előrehaladni. A végtelen pálya örök küzdelmet, örök türelmességet jelent. Minden egyes ember a maga erejéből küzd és halad, de egymásra, összetartásra is vagyunk utalva.

Mi vitte előbbre az embert? A gondolat megkötöttsége, vagy a gondolat szabadsága?

Az ember akarata a Mindenség akarata ércitörvényeinek határai között szabad, mint a patak, amely medrében szabadon folyik.

Miként a Mindenségben, úgy az emberiségben is meglévő fokozatosság azonban kizárja az egyenlőséget. Az emberek különböző lelki, szellemi és testi erővel születnek.

A fizikai és lelki élethez, az életfeltételekhez, a tehetségek szabad kifejtéséhez, a tanuláshoz, a gondolatszabadsághoz, a fejlődéshez, a tökéletesedéshez való jog és kötelesség minden ember osztályrésze. A fejlődés, a változás során — a kicsiből nagy, a nagyból kicsi lehet. Kicsinek, nagynak helye van az emberi génusz munkájában. A Nap éltető fénye és melege is egyaránt mindenkire árad.

Az emberi génusz egysége, a közös sors az egymásra utaltság, a küzdelem, a munka — örök összetartásra, szolidaritásra, *testvériségre*, emberszeretetre int.

Törvény és szabadság az emberi élet alapjai. Az ember épen úgy nem fejlődhetik szabadság nélkül, mint nem élhet levegő nélkül. Hol elnyomás van, ott az egyenlőségre törekvés mérlege egyensúlytalan, ott szeretet sem lehet.

Az emberi lélek szabadságának megkötése vétés az Emberiség örök fejlődésének eszménye ellen. Lélekrontás, lélekölés, lesüllyesztés. Az *én*, a szellemi lélek eleme a szabadság. Miként szárny nélkül nem repülhet a madár, szabadság nélkül nem fejlődhetik, nem szárnyalhat a lélek, a gondolat. A hit, a tudomány, a művészet magasságaira hogyan emelkedhetik az elnyomott lélek? Engedjétek az emberi tehetségeket kifejlődni, az emberekkel érezni, gondolkodni, akarni és cselekedni.

Ne szünjünk meg soha az emberi fejlődés, szabadság és testvériség legmagasabb eszményeit tisztelni, ápolni, gondozni. Ez mindig szükséges volt és lesz.

A gondolatszabadságot legvilágosabban hirdető, az Istent nem betűben és megkötött formákban, hanem lélekben és igazságban, az igazság örök kutatásában imádó hitünknek egyetemes, szent világ-hivatása van. Servét Mihály, Dávid Ferenc és az unitárius üldözöttek s vértanúk sokasága ezért az eszményért áldozta fel életét.

Az emberiségnek szüksége van arra az unitarizmusra, amely ezeket az eszményeket épen a vallás, a hit világában hirdeti.

Általában a protestantizmus példaadásával, eszméi apostoli hirdetésével évezredek nyomása alól igyekeznek az emberiséget felszabadítani.

Erre a hivatásra gondoljunk szüntelenül.

Tartsuk ébren az emberi fejlődés, szabadság, türelmesség és emberszeretet örök lángjának tűzét. Ézáltal munkáljuk az emberiség örök fejlődését, s megértő, alázatos szolgálói vagyunk Isten akaratának.

„Legyen meg a Te akaratod!”

Dr. Ujlaki Géza.

Délutáni istentiszteleteink. Atyafiságos szeretettel értesitem hiteinket, hogy *Rákospalota—Pestujhelyen* a Madách-téri iskolában (Arany János-u végén) I. évi november 9-én délután fél 4 órakor, *Pesterzsébeten* I. évi november 16-án délután 4 órakor az Erzsébet-uti iskolában tartjuk istentiszteletünket. Mind a két helyen megemlékezünk egyház alapító első püspökünk Dávid Ferenc

haláláról. Ehez képest énekeink a következők lesznek: 4., 213., 23., 214-ik 3. verse ilyen kezdettel: Egy Istenünk, egy *magyar* hazánk. Bibliából Máté 5. rész 14—20 verseket olvassuk.

Barabás István

lelkipásztor.

Budapesti egyházközségünk temploma fölszentelésének 40. évfordulója okt. hó 26-án volt. Az évfordulóról *Józan M.* lelkipásztor atyánkfia emlékezett meg, aki 31 éve szolgál a budapesti gyülekezetben.

Nyiregyházán okt. 19-én *Józan M.* vicarius atyánkfia tartott istentiszteletet. Nemcsak a város, hanem a környék unitáriusai is megjelentek a szent vendégségre, amelyre az őszi hálaadó ünnep alkalmából hívták egybe a híveket. Az énekvezéri teendőket *Szabó Géza* ref. kántor látta el testvéri jóindulatból. A *Nyírvidek* okt. 23. száma meleg szavakban emlékezik meg a felekezeti békesség jegyében lefolyt szertartásról. Az urasztalánál más felekezetibeliek is megjelentek a mieinkkel egyetemben s mintegy ötvenen áldoztak a szeretet asztalánál az előtt az Isten előtt, aki nem teremtett se felekezetet, se egyházat, hanem csak embert, aki akkor viseli magán az Úr orcájának vonásait, ha szeretetben jár.

Dávid Ferenc halála évfordulóján minden egyházközség köteles megtartani az unitárius hitújítás ünnepét. A budapesti egyházközség Koháry-u. templomában november 16-án délelőtt 11 órakor, a rendes istentisztelet keretében emlékszik meg Dávid Ferencről és haláláról.

Egyházközségünk. Rákospalota-Pestujhely szörványában az első istentiszteletet október 19-én, Pesterzsébeten okt. 26-án volt. Rákospalota—Pestujhelyen Fejér Domokos tanító, Pesterzsébeten Kis Mózes kg. igazgató atyánkfiái végezték a kántori teendőket. Ők készítették elő a gyülekezetet is. Szíves fáradozásaikért hálás köszönet.

Böloni Mikó Ferenc h. államtitkár, főgondnok h. atyánkfia és felesége beleházi Bartal Ilona Maria leányuk újfalusi Némethy Imre kir. törvényszéki bíróval okt. 25-én tartotta esküvőjét a Kálvintéri református templomban. Boldogság kísérfje a szent szövetséget.

Unitárius istentisztelet Gyulán. Megható lélekemelő ünnepe volt október 12-én Gyulán élő unitárius hittestvéreknek. Bíró Lajos, hódmezővásárhelyi lelkész, atyánkfia unitárius Istentiszteletet tartott és az őszi hálaadás alkalmából Úrvacsorát osztott.

Igen nagy öröme volt különösen a Szász családnak, mert Erzsébet leányuk ez alkalommal konfirmált és részesült először úrvacsorában. Az Istentiszteletet a gyulai református templomban tartották, melyet ez alkalommal Harsányi Pál ref. esperes lelkész úr és az egyházi község presbiteriuma, az úrvacsora osztáshoz szükséges kegyszerekkel együtt testvéri szeretettel bocsátották rendelkezésre. A református énekkar Kertész Lajos karnagy úr vezetésével a legnagyobb készséggel működött közre és szolgálta a gyülekezeti és szóló egyházi énekekkel ünnepi istentiszteletünk bensőségességét. Harsányi esperes úr és a presbiterium szintén részt vett az Istentiszteleten, miért is a gyulai unitáriusok ezúton is hálás köszönetet mondanak protestáns testvéreiknek. Az istentiszteleten körülbelül 200 hallgató volt jelen. Az unitáriusok 24-en éltek úrvacsorával. A kenyeret és bort a Szász család adta. Istentisztelet után Dr. Ürmössy Károly ügyvéd úr közös ebédet adott vendégszerető házában. Vajha hasonló lelki öröm ünnepünk gyakrabban lehetne.

A Dávid Ferenc Egylet megnyitó estélyét okt. 24-én tartotta a Misszió Ház kápolnájában. A szakadó eső dacára is szép számú közönség jelent meg, amely a minden részletében egybevágó műsort lelki élvezettel hallgatta. Műsor végeztével az Egylet tisztújító közgyűlést tartott, amelyen megválasztotta a tisztikart és a választmányt. Elnök lett dr. Báró *Dániel* Gábor. Közgyűlés után a Nőszövetség adott teát. A szeretetvendégség tiszta jövedelme a Nőszövetség szegénygondozó akciójára fordítatik.

Templomba járónak. Félreértés van a dologban. A presbitérium legközelebbi ülésén nem hozott határozatot az iránt, hogy az adventi és böjti istentiszteletek *csak* a Rákos-u.-ban legyenek tarthatók. Ilyen határozatot sem a presbitérium, sem más fórum nem is hozhat, mert mindenki abba a templomba jár, amelyikbe akar. Csak szóba került tárgyalás közben az említett istentiszteleteknek a Rákos-u.-ban való egyesítése. Innen eredhetett ez a hír, ami ellen fölemeli szavát. Az adventi és böjti istentiszteletek megtartatnak az eddigi módon mind a két helyen.

A Nőszövetség hirei.

Rendes havi értekezletet tartunk nov. 13-án, d. u. 5 órakor IX., Rákos-u. 3.-ban.

Négy polgárit végzett 17 éves leányka részére keresünk elhelyezkedést családnál, gyermek mellett — vagy könnyebb gyári munkát — vagy trafikban, tejcsarnokban kiszolgálónői állást.

Hálás köszönettel nyugtázzuk a következő adományokat: Pauszperltné utján velt 3.—, Simon Béláné 5.—, özv. Singer Vilmosné 5.—, dr. Kemény G. 1.—, Germán János 2.—, Miss Maurice Deutsch 15.—, Demeter Lidia 2 —. Unitárius egyházközség 300.—, Szilárd Béla 20.—, N. N. 5.—, özv. Héderváry Hugóné 20.— P.

A Szövetség vagyona: takarékbetétben 403.98 P. Készpénzben: 330.55 P. Szept. és okt. folyamán beiratásra, tandijra isk. szerekre adtunk: 123.30 P. szegénysegélyre: 53.56 P.

Az okt. 24-én tartott Dávid Ferenc estét követő szeretetvendégségen befolyt: 35.50 P. Kiadás volt: 33.70 P.

A karácsonyi segélyezés céljára december első hetében műsoros estét rendezünk a Koháry-utcai templomban. Az est sikere érdekében minden tagtársunk segítségére számítunk s azt kérjük is.

Szegényeink részére használt ruhát, fehérneműt és cipőt kérünk. Ilyen adományok a Nőszövetség címére a lelkeszi hiv.-hoz küldendők.

A Budapesti Dávid Ferenc Egyletbe beléptek és tagsági díjat fizettek: *Rendes tagok* Tóth Albert 2 pengő, Tóbiás Jenő 2 p., dr. Báró Daniel Gábor 2 p., Nagy István 2 p., dr., Imreh Sándor 2 p., Péterffy Lajos 2 p., Bartha Lajos 2 p., Buzogány Anna 2 p., Nagy Jenő 2 p., Gergely Sándorné 2 p., dr. Serák László 2 p., Józán Dezső 2 p., Szász Mózes 2 p., özv. Bodnár Józsefné 2 p., Vészi Emil 2 p., dr. Dézsy Ferenc 2 p.

Pártoló tag Klein Géza 10 p.

Alapító tag Raffay Dániel 50 p., Albert Jánosné sz. Orbán Nagy Zsuzsanna 2 p. Midőn szeretettel üdvözöljük a Dávid F. Egylet új tagjait kérjük hűveinket, hogy minnél többen jöjjenek a nagy egyházi alapítónk nevét megörökítő Egylet tagjainak sorába. A D. F. E. Elnöksége.

Olvasóink szives figyelmét fölhívjuk a *Levente Székely szám=ra*. A *Levente* c. folyóirat az Országos Testnevelési Tanács kiadásában havonta kétszer jelenik meg. Október 2. számát egészében a székely nép ismertetésére szánta. A 88 oldalra terjedő füzet gyönyörű illusztrációkkal tarkítva valóságos kincsesbányája a székely nép multjának, páratlan népművészetének és költészetének. Aki nem ismeri a székely nép csodás történetét — ebből a füzetből, mintegy tükörképben látja meg a mondák, legendák, balladák hőseit.

a dicsőség sugárpalástjában tündöklő drága testvérnemzetet — a székelyt. Akik ismerik, s kik „a küldetett faj”-ból eredtek — ujjítsák föl lelkükben a hit, az akarat, lángoló honszerelem dicsőséggel és mártíriummal átszőtt történetét, a székely nemzet életét. A füzet kapható V., Alkotmány-u. 3. sz. II. e. Telefon Aut. 208—10. Ára 2 P.

Felhívás. Atyafiságos tisztelettel kérjük hitoktatóinkat, hogy a Budapest székesfőváros és környékén (Pesterzsébet stb.) beiratkozott unitárius vallású növendékeink számát (elemi, polgári, közép és inasiskolák) a lelkipásztori hivatalhoz sürgősen megküldeni sziveskedjenek. Nem névsort kérünk csak a növendékek számát. Hány fiu, hány leány?

A hittani tankönyvek Kolozsvárról megérkeztek. A szülők és a tanulók beszerezhetik a hitoktató lelkipásztor urak és az Irat-missió révén a könyvtári hivatalos órák alatt. Könyvtári órák: kedd, csütörtök d. u. 5—7 és vasárnap 12—1.

A budapesti egyházköztség külföldi 1000 P ösztöndíjához, amelyet *Kriza* Kálmán vegyész-mérnök atyánkfia kapott meg, a *Brassai Sámuel Ifjúsági Egyesület* szintén 1000 P-vel járult hozzá.

Istentisztelet a Máv. Északi Főműhely Telepi iskolában. Értesítjük a Főműhely környéki unitárius atyafiakat, hogy a Telep iskolájában az első istentiszteletet november 23-án délután 4 órakor tartjuk. Részletes tájékoztatást az Értesítő jövő számában adunk.

Hölgyek figyelmébe!

Ha elegánsan és izléesesen akar öltözködni, keresse fel **SZŐKE FERENC** angol- és francia női divatszalonját **Budapest, József utca 2. I. 3.** a Rác Dániel cég volt szabásza. Szolid árak! Pontos kiszolgálás!

Nagy Áron

Unitárius asztalos mester jutányosan készít mindennemű asztalosmunkát. Kivánatra házhoz megy. **Lakása: IV., Károly-körút 7. szám.** Telefon hívó 373-04.